

PONIKIEWSKI JÓZEF STANISŁAW EDWARD (1916-1943)

Urodził się 30 listopada 1916 roku w Brylewie w powiecie leszczyńskim. Ochrzczony został w Świerczynie. Był synem właściciela Brylewa Hipolita i Elżbiety (Elizy) z Kęszyckich. Od roku 1926 uczęszczał do gimnazjum w Gostyniu i tam w 1934 roku zdał maturę. Przez rok (1934-1935) studiował w Wyższej Szkole Handlowej w Poznaniu. W 1935 roku zdał egzamin (z trzecią lokatą na stu kandydatów) do Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu. Uczył się na Wydziale Morskim Szkoły. Po pierwszym roku nauki, 20 maja 1936 roku na żaglowcu Marynarki Wojennej ORP „Iskra”, w grupie 25 podchorążych młodszego rocznika, wziął udział w 4-miesięcznym rejsie szkoleniowym, którego celem były Baleary na Morzu Śródziemnym i Azory na Atlantyku. Rejs trwał do 23 września 1936 roku.

15 października 1938 roku mianowany został podporucznikiem marynarki w korpusie oficerów morskich ze starszeństwem od 1 października 1938 z 14 lokatą (na 20). Krótko przed promocją Szkołę Podchorążych Marynarki przeniesiono do Bydgoszczy. Nowo promowanych oficerów przyjął Prezydent RP Ignacy Mościcki. Po ukończeniu Szkoły odbywał kurs aplikacyjny (specjalizację) na torpedowcu ORP „Mazur” (artyleryjski okręt szkolny). W maju 1939 roku został przydzielony na niszczyciel ORP „Grom”, jako III oficer artylerii („Grom” posiadał 7 dział kaliber 120 mm). 30 sierpnia 1939 roku na pokładzie „Groma” wraz z dwoma innymi niszczycielami „Burzą” i „Błyskawicą”, opuścił Gdynię i popłynął do Anglii. 1 września późnym popołudniem dopłynął do portu Leith, a 8 września przeszedł do nowej bazy w Plymouth. Kilka dni później rozpoczął służbę eskortową na kanale La Manche w ochronie konwojów wychodzących na Atlantyk i wracających z tego akwenu. W związku z kłopotami zdrowotnymi musiał opuścić okręt i przeszedł do służby na lądzie. 4 maja 1940 roku jego okręt „Grom” zatonął pod Narvikiem.

3 marca 1940 roku został dowódcą 3. plutonu 2. kompanii w Batalionie Szkolnym Marynarki Wojennej w Coetquidan we Francji. 22 marca 1940 roku wraz ze swoją jednostką został przeniesiony do Pont Chateau, a 25 kwietnia 1940 roku drogą morską przez Cherbourg do Plymouth w Anglii. Tam został zaokrętowany na okręcie-bazie ORP „Gdynia” (dawny statek pasażerski SS „Kościuszko”). Po rozwiązaniu batalionu zgłosił się do Szkoły Specjalistów Morskich, gdzie od czerwca 1940 roku przez miesiąc pełnił funkcję dowódcy plutonu. 11 lipca 1940 roku otrzymał przydział na będący jeszcze w budowie ścigacz artyleryjski ORP „Chart” („S-1”), gdzie objął funkcję oficera wachtowego. 22 sierpnia 1940 roku nastąpiło wodowanie ORP „Chart”, jednak 16 października 1940 roku na okręcie wybuchł pożar, którego skutki usuwano do końca stycznia 1941 roku (na skutek zatrucia dymem zmarł dowódca jednostki por. J. Sokołowski). Dopiero 31 stycznia 1941 roku ORP „Chart” wszedł do służby. Ponikiewski pływał na nim do marca 1941 roku.

3 maja 1941 roku awansował na stopień porucznika w korpusie morskim. Wkrótce został wyznaczony na ordynansa, a następnie na adiutanta Naczelnego Wodza generała Władysława Sikorskiego. W okresie od października do 5 grudnia 1942 roku na krótko wrócił do służby liniowej i dowodził ścigaczem „S-2”. 25 maja 1943 roku poleciał z gen. Sikorskim – jak się później okazało – w ostatnią podróż. Droga wiodła przez Gibraltarię i Kair do Iraku, gdzie Naczelny Wódz wizytował stacjonujące tam polskie jednostki. Droga powrotna prowadziła przez Bejrut, Palestynę i Kair do Gibraltaru. Józef Ponikiewski zginął 4 lipca 1943 roku krótko po godz. 23 w Gibraltarze, w katastrofie samolotu „Liberator”, wraz z gen. Władysławem Sikorskim i towarzyszącymi mu osobami. Ciało Ponikiewskiego odnaleziono w ciągu kilku następnych dni. Pochowany na Cmentarzu Lotników Polskich w Newark koło Londynu. Rodziny nie założył. Pośmiertnie odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami i Medalem Morskim.

Jego szczątki zostały ekshumowane 2 grudnia 2010 roku i pięć dni później złożono je w rodzinnej krypcie grobowej przy kościele w Oporowie.

J. Wawrzyniak, *Józef Stanisław Edward Ponikiewski (1916-1943) - adiutant Naczelnego Wodza gen. W. Sikorskiego, absolwent gostyńskiego Gimnazjum*, „Nowa Gazeta Gostyńska” 2010, nr 48, s. 12.